

Mgr. et Mgr. Miriam Rozehnalová
odbor ochrany práv osob se zdravotním postižením
Kancelář veřejného ochránce práv
Údolní 39
602 00 Brno

V Ostravě dne 4. 5. 2020

Vážená paní Rozehnalová,

jménem JINAK, o. p. s., děkujeme za příležitost zapojit se do mapování dopadů pandemie nemoci COVID-19 na život lidí se zdravotním postižením, které Kancelář veřejného ochránce práv realizuje v souvislosti s monitorováním dodržování jejich práv.

JINAK, o. p. s., svou činností usiluje o podporu lidí se zdravotním postižením. Podstatou JINAK, o. p. s., je hledání JINÝCH řešení vymykajících se běžným stereotypům. Hledáme řešení, která jsou přirozená, normální. Ve svých aktivitách se zaměřujeme na několik stěžejních témat. Jedním z nich je podpora procesů spojených s transformací pobytových sociálních služeb tak, aby se lidé s postižením mohli vrátit do běžného, normálního života.

Snaha podpořit lidi se zdravotním postižením v běžném prožívání jejich životů podle vlastních představ a přání se do našich služeb promítá i v tomto náročném období. I nyní ale můžeme pozorovat jednoznačná pozitiva života ve vlastní domácnosti s odpovídající terénní podporou, kterou zajišťujeme prostřednictvím služeb Podpora samostatného bydlení JINAK v šesti městech Moravskoslezského kraje.

Podle našich každodenních zkušeností vnímají lidé, které podporujeme, současnou situaci spojenou s pandemií nemoci COVID-19 podobně jako většina z nás. Radikálně omezili svůj pobyt mimo domov na nezbytně nutné situace (např. nákup nebo návštěva lékaře), řada z nich nyní nemá možnost pracovat, omezili své kontakty s rodinami, blízkými, opatrovníky, přáteli, ale také s asistenty. Obvyklá podpora ze strany asistentů se nyní tam, kde to bylo možné, redukovala na základní rozsah v osobním kontaktu, doplněný o pravidelnou podporu telefonickou. Všichni lidé, s nimiž spolupracujeme, dodržují hygienická opatření a doporučení. Navzdory těmto zjevným omezením však mají stále možnost se rozhodovat samostatně či s potřebnou podporou spočívající především ve srozumitelném a opakovaném přiblížení všech možných důsledků vlastních rozhodnutí. Výhodou terénní spolupráce je, že její individuální nastavení umožňuje vývoj událostí a dodržování potřebných zásad a nařízení s každým člověkem diskutovat tak, aby jim porozuměl a mohl sám bezpečně rozhodovat o tom, jak bude svůj život v podmínkách nouzového stavu trávit, co bude dělat, kdy půjde do obchodu, co si koupí apod.

Z přímých reakcí lidí, jimž poskytujeme podporu, vyplývá, že je pro ně řada omezení a opatření obtěžujících – neradi nosí roušky, ale rozumí, že je to důležité pro ochranu zdraví jich samotných i jejich i okolí a poctivě toto nařízení dodržují; řada z nich nese nelibě nutnost omezit možnosti trávení volného času mimo domov, což mj. úzce souvisí s úplným omezením příležitostí využívat návazné sociální služby (např. sociálně-terapeutické dílny). Zvláště v tuto dobu ale oceňují, že bydlí ve svém vlastním domově, kde to vypadá podle jejich představ,

kde jsou obklopeni tím, co mají rádi, a velmi si váží toho, že karanténu nemuseli prožívat izolovaní v neosobních pobytových zařízeních, kde žili v minulosti.

Většině lidí, s nimiž spolupracujeme, přinesla pandemie dosud nepoznanou míru svobody a samostatnosti, ale také osobní odpovědnosti. S nadšením zjišťují, že řadu svých potřeb si jsou schopni obstarat samostatněji než dříve. Částečně zde spolupůsobí fakt, že mnohé aktivity byly nyní znemožněny či výrazně omezeny a po odeznění nouzového stavu budou opět obnoveny, ale již nyní lze předpokládat, že u některých klientů se trvale sníží rozsah poskytované podpory nebo dojde k jejímu přesměrování na jiné oblasti života.

Jako poskytovatel terénní sociální služby zajišťující podporu lidem v jejich přirozeném prostředí si velmi ceníme toho, že naši klienti prožívají pandemii podobně jako my a jsme v tom „spolu“. Současně však myslíme na lidi, kteří stále žijí v pobytových službách, kde jsou vystaveni vyššímu riziku nákazy v důsledku vysoké kumulace osob, kde se zásadně změnila jejich každodenní možnosti a kde zažívají pocity izolace spojené se zákazy návštěv a vycházení. V rámci postupující transformace jsme v kontaktu s některými klienty těchto služeb, kteří se připravují na stěhování do vlastní domácnosti a kteří nám popisují, jaké pocity prožívají. K tématům, která často zmiňují, patří prakticky úplná závislost na rozhodnutích jiných lidí, a to i v běžných každodenních otázkách, nemožnost převzít odpovědnost za své zdraví a své běžné prožívání, nemožnost samostatně si zajistit základní potřeby apod.

Z výše uvedeného je zřejmé, že dopady různých opatření reagujících na vývoj pandemie nemoci COVID-19 se nevyhnuly ani lidem se zdravotním postižením. Současně je však jednoznačné, že život lidí, kteří tuto situaci mohou prožívat (s odpovídající podporou) ve vlastní domácnosti a po svém, lze i nyní považovat za život normální, běžný, srovnatelný se životem většiny obyvatel České republiky. Rozdíl se stávajícími podmínkami života lidí v ústavních zařízeních je propastný. Možná více než kdykoliv dříve.

Věříme, že informace vzešlé z mapování dopadů pandemie nemoci COVID-19 na život lidí se zdravotním postižením mohou být smysluplně využity k posílení procesu deinstytucionalizace sociálních služeb v naší zemi. Ještě jednou děkujeme za příležitost přispět k tomuto mapování.

S pozdravem

Mgr. Karin Bednarzová a Mgr. Michaela Frank Uchočová

za službu Podpora samostatného bydlení JINAK

JINAK, o. p. s.

Sídlo: Brantice č. 220, BRANTICE

Web: www.jinakops.cz

IČ: 01606085

Číslo účtu: 115-1681320257/0100